Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/aktualnosci/63154,Relacje-polsko-zydowskie-w-XX-wieku-Badania-kontrowersje-perspektywy-Colloquium-.html
19.04.2024, 00:54

Podczas konferencji w Kielcach historycy analizowali relacje polsko-żydowskie w latach 1939-1945

Stosunki polsko-żydowskie, postawy wobec niemieckiego okupanta i weryfikacja źródeł były tematem III edycji konferencji z cyklu „Relacje polsko-żydowskie w XX wieku. Badania – kontrowersje – perspektywy”, która odbyła się 3 lipca 2019 r. na „Przystanku Historia” IPN w Kielcach.

RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

RZECZYPOSPOLITEJ

RZECZYPOSPOLITEJ

100. ROCZNICA ODZYSKANIA

100. ROCZNICA ODZYSKANIA

CIERPIENIE
KOBIETA

CIERPIENIE
KOBIETA

POLACY A ŻYDZI W DOBIE OKUPACJI
NIEMIECKIEJ W SZYDŁOWCU 1939-1945

POLACY A ŻYDZI W DOBIE OKUPACJI
NIEMIECKIEJ W SZYDŁOWCU 1939-1945

Wartość dziennika jako źródła

Wartość dziennika jako źródła

W konferencji uczestniczył wiceprezes IPN dr Mateusz Szpytma, który podkreślił, że choć Niemcy nie mieli całkowicie wpływu na wszystko, co się działo w czasie II wojny światowej, to jednak byli najważniejszym graczem w latach 1939-1945.

> – Oni wyznaczali reguły tego, co się wydarzyło, a wydarzyły się straszliwe rzeczy; zagłada Żydów, likwidacja całego narodu, jaką w historii globu trudno znaleźć. Musimy pamiętać, że było także bardzo dużo polskich ofiar. Polacy byli również ofiarami II wojny światowej i to w bardzo wielkim stopniu. Naród Polski był eksterminowany. Oczywiście nie w tak wielkim zakresie, jak Żydzi, bo Polaków zginęło około 10 procent, a Żydów – 90 procent. Mimo wszystko to około trzech milionów Polaków – mówił dr Szpytma.

W spotkaniu wziął także udział prezydent Kielc Bogdan Wenta, który podkreślił, że debatę należy prowadzić nawet na najtrudniejsze tematy, są one bowiem częścią naszych wspólnych dziejów. – *Historia jest tym, co wzbogaca nasze społeczeństwo i naród. Zrozumienie historii jest dla nas wyzwaniem, aby zdarzenia, które miały kiedyś miejsce nigdy więcej się już nie powtórzyły* – powiedział. Dziękując organizatorom konferencji prezydent Kielc podkreślił, że te informacje są nam bardzo potrzebne. Choćby w kontekście tzw. pogromu kieleckiego z1946 r., kiedy w kamienicy przy ulicy Planty 7 z rąk mieszkańców Kielc, milicjantów i żołnierzy, zginęło 37 Żydów. Wiedza o tym pomaga w budowaniu relacji polsko-żydowskich, ich rozumieniu, a czasem tonowaniu emocji.

Naczelnik kieleckiej delegatury IPN dr Dorota Koczwańska-Kalita zaznaczyła, że inicjatywa konferencji naukowych na temat relacji polsko-żydowskich narodziła się w 2016 r. – *To już jest trzecie kolokwium pod hasłem „badania – kontrowersje – perspektywy", dlatego że zdajemy sobie sprawę, iż problem jest trudny, natomiast należy go badać. Oczywiście wywołuje on liczne kontrowersje, jednak celem nadrzędnym są perspektywy; do czego nas te badania mają doprowadzić* – mówiła dr Koczwańska-Kalita. Dodała, że tegoroczne kolokwium jest bardzo ciekawe, szczególnie w kontekście zbliżającej się 80. rocznicy wybuchu II wojny światowej. – *Pokazujemy relacje polsko-żydowskie w cieniu okupacji niemieckiej. Pokazujemy je od strony zarówno prawnej, czyli polityczno-administracyjnej, ale też ukazujemy, jak kształtowały się w różnych powiatach, bowiem były bardzo złożone i w różnych regionach Polski wyglądały inaczej. Pokazujemy zarówno stronę i optykę polską jaki i żydowską.*

Podczas konferencji historycy zajmowali się różnymi zagadnienia polsko-żydowskimi. Prof. Vasyl Gulay z Politechniki Lwowskiej mówił o antysemickiej propagandzie w oficjalnych czasopismach dystryktu Galicja Generalnego Gubernatorstwa, a dr Ryszard Śmietanka-

Kruszelnicki z Delegatury IPN w Kielcach o mieszkańcach miejscowości Garbatka. – *Podczas badań zauważyłem ogromny żal, że przez wiele lat nie można było zacząć o tym pisać, więc nie mamy odpowiedniego materiału źródłowego. Sytuacja podczas okupacji w Garbatce pokazuje bardzo dużą różnorodność zachowań ludzkich. Mieszkańcy tej miejscowości zdali egzamin z patriotyzmu i dotrzymania wartości, w których byli wychowani* – powiedział dr Śmietanka-Kruszelnicki.

Dr Tomasz Domański odniósł się do książki prof. Barbary Engelking „Dalej jest noc". – *Opieram się na swojej recenzji tej książki. W referacie zwróciłem uwagę na sposób, w jaki w tej książce zaprezentowano relacje polsko-żydowskie, na istnienie administracji niemiecko-polskiej obok niemieckiej czy ochotniczych straży pożarnych, włączonych przez Niemców w system okupacyjny* – mówił.

W konferencji zorganizowanej przez Delegaturę IPN w Kielcach oraz Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego uczestniczyli naukowcy m.in. z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Rzeszowskiego, przedstawiciele Centrum Dialogu Między Religiami i Narodami w Jarosławiu, a także łódzkiego Muzeum Tradycji Niepodległościowych.

Polacy i Żydzi pod okupacja niemiecką

Wprowadzenie przez niemieckie władze okupacyjnych i rasistowskich praw na ziemiach polskich, w sposób diametralny przeobraziło stosunki panujące między ludnością polską a żydowską. Polityka powszechnego terroru miała doprowadzić nie tylko do zdezintegrowania społeczeństwa i złamania jego woli oporu wobec okupanta niemieckiego, ale także do odizolowania Polaków i Żydów. Działania administracji niemieckiej w ramach opresyjnego ustawodawstwa oraz rozszerzenie zakresu czynów uznanych za przestępstwo miały m.in. na celu niedopuszczenie do udzielania jakiejkolwiek pomocy Żydom stojącym w obliczu Zagłady.

Represyjna polityka niemiecka i realia lat terroru przyniosły różnorodne zjawiska i postawy, zarówno o charakterze pozytywnym jak i negatywnym, w całym obszarze stosunków polsko-żydowskich. Okupacyjna rzeczywistość wystawiała na najwyższą (najcięższą) próbę ludzkie charaktery, nasiliła i wyostrzyła egoizm poszczególnych grup społecznych oraz ukazała złożone mechanizmy funkcjonowania społeczności zagrożonych wyniszczeniem.

PROGRAM KONFERENCJI

Miejsce obrad: Centrum Edukacyjne IPN Przystanek Historia
Kielce, ul. Warszawska 5

3 lipca (środa) 2019 r.

Część I

9.00-9.15 Otwarcie obrad – **dr Mateusz Szpytma, wiceprezes Instytutu Pamięci Narodowej**

Moderator: **dr Dorota Koczwańska-Kalita** (IPN Kielce)

9.15-9.40 **dr Wojciech Wichert** (OBBH IPN Szczecin), *System polityczny i administracyjny Generalnego Gubernatorstwa w latach 1939-1945*.

9.40-10.05 **prof. dr hab. Wasyl Hułaj (Vasyl Gulay)** (Uniwersytet Narodowy Politechnika Lwowska, Lwów), *Żydzi jako przedmiot formowania „obrazu wroga" przez legalne czasopisma w dystrykcie „Galicja" Generalnego Gubernatorstwa*.

10.05-10.30 **dr Arkadiusz Więch** (IH UJ), *Sąsiad swój, czy obcy? Relacje polsko-żydowskie w społecznościach małomiasteczkowych i wiejskich Podkarpacia w okresie II wojny światowej na podstawie badań terenowych*.

10.30-10.55 **dr Ryszard Śmietanka-Kruszelnicki** (OBBH IPN Kraków/Kielce), *Pod groźbą śmierci. Wybory i postawy polskich oraz żydowskich mieszkańców Garbatki w czasie okupacji niemieckiej (1939-1945)*.

10.55-11.10 Dyskusja.

11.10-11.25 Przerwa.

Część II

Moderator: **dr hab. prof. UJK Jerzy Gapys** (IH UJK)

11.25-11.50 **Marlena Bodo** (doktorantka, UJ), *Polacy i Żydzi w dobie okupacji niemieckiej w Szydłowcu (1939-1945)*.

11.50-12.15 **dr Joanna Potaczek** (Centrum Dialogu Między Religiami i Narodami w Jarosławiu), **Grzegorz Oleniacz**, *Polacy i Żydzi w okresie okupacji niemieckiej na terenie powiatu sanockiego (1939-1945)*.

12.15-12.40 **Mateusz Kofin** (doktorant, Akademia Ignatianum w Krakowie), *Jan Mosdorf – „nawrócony antysemita" i „sprawiedliwy narodowiec". Studium przypadku*.

12.40-13.05 **dr Jakub Parol** (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi), *Metody eksterminacji Polaków i Żydów w radogoskim więzieniu (1939-1945)*.

13.05-13.20 Dyskusja.

13.20-14.20 Przerwa.

Część III

Moderator: **dr Tomasz Domański** (IPN Kielce)

14.20-14.45 **Leszek Dziedzic** (Muzeum Historii Kielc), *Dwaj ludzie – dwie drogi. Prezesi kieleckiego Judenratu*.

14.45-15.10 **Krzysztof Jakubowski** („Tygodnik Ciechanowski"), *Kobiety wobec Holocaustu*. *Maria Tyk (Żydówka) i Marianna Cybulska (Polka)*.

15.10-15.35 **dr Jacek Proszyk** *Weryfikacja źródeł i kontekst w badaniach nad historią Żydów*.

15.35-15.50 Dyskusja.

15.50-16.05 Przerwa.

Część IV

Moderator: **dr Ryszard Śmietanka-Kruszelnicki** (IPN Kielce)

16.05-16.30 **dr hab. Jerzy Gapys** (IH UJK), *Pamiętnik Stanisława Turnaua jako źródło do dziejów Żydów w latach 1939-1944*.

16.30-16.55 **Marta Lasota, Mateusz Marcin Mróz** (Uniwersytet Rzeszowski), *Obraz getta rzeszowskiego w świetle wspomnień ocalałych z Holocaustu*.

16.55-17.20 **dr Tomasz Domański** (OBBH IPN Kraków/Kielce), *Nowy paradygmat? Relacje polsko-żydowskie pod okupacją niemiecką w ujęciu zaprezentowanym w książce „Dalej jest noc"*.

17.20-17.50 Dyskusja i zamknięcie obrad.

Komitet Naukowy:

- Prof. dr hab. Zbigniew Zaporowski (UMCS)
- Prof. dr hab. Jan Żaryn (UKSW)
- Dr hab. prof. UJK Beata Wojciechowska (UJK)

- Dr hab. prof. UR Elżbieta Rączy (UR/IPN)
- Dr hab. Sebastian Piątkowski (IPN Radom)
- Dr Dorota Koczwańska-Kalita (IPN Kielce)
- Dr Tomasz Domański (IPN Kielce)

Sekretarze konferencji:

- Dr Ryszard Śmietanka-Kruszelnicki (IPN Kielce) – ryszard.smietanka-kruszelnicki@ipn.gov.pl ; 503 708 175
- Dr hab. prof. UJK Jerzy Gapys (Instytut Historii UJK) - jgapys@ujk.edu.pl; tel. 502 072 247

Adres do korespondencji:

Instytut Pamięci Narodowej Delegatura w Kielcach

Aleja Na Stadion 1, 25-127 Kielce

Tel. /0-41/ 340 50 58

PLIKI DO POBRANIA

Program konferencji (doc, 533 KB) 13.06.2019 12:57
Zaproszenie (pdf, 1.29 MB) 19.06.2019 13:14